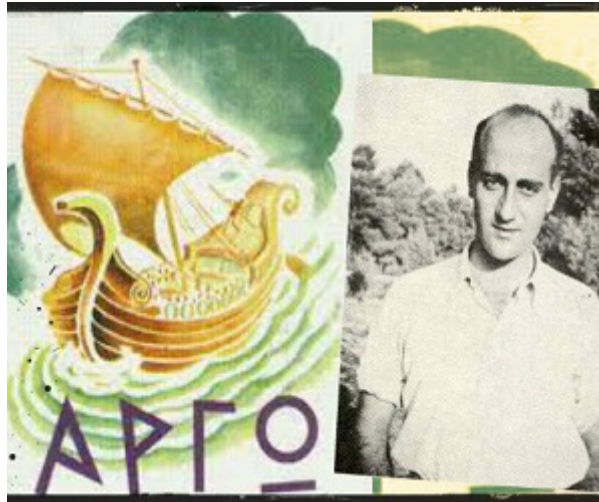

Βιβλικές αναφορές στην «Αργώ» του Θεοτοκά (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

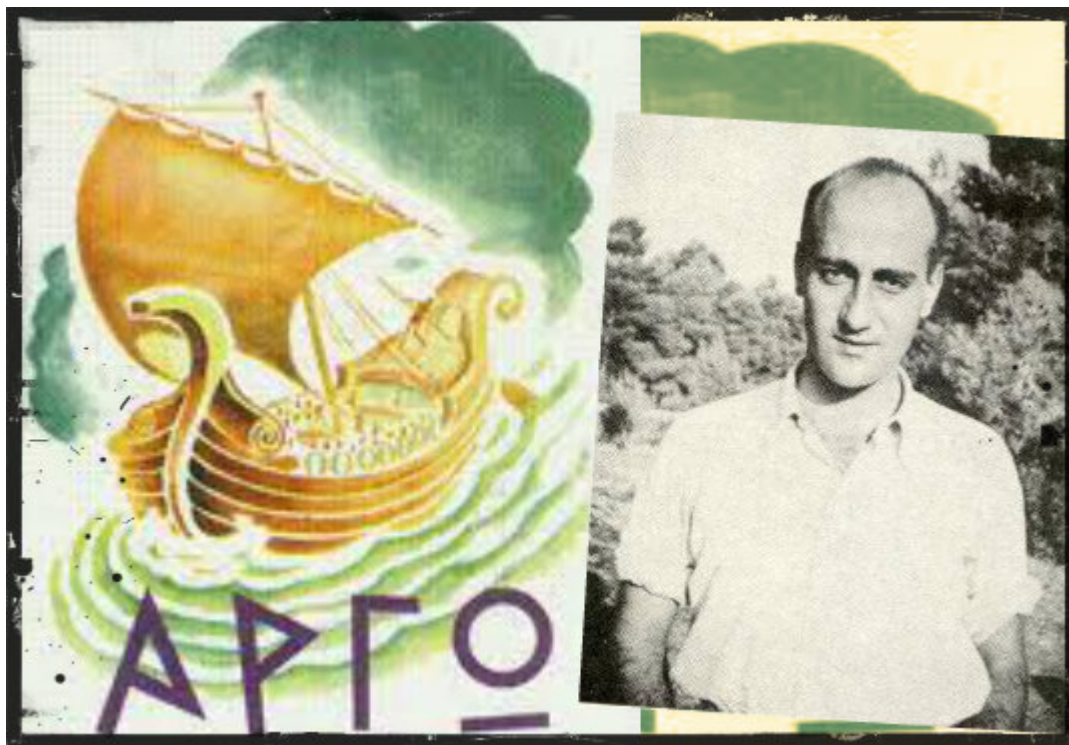
/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Βιβλικές αναφορές στην Αργώ του Θεοτοκά

Ο τίτλος του πρώτου μυθιστορήματος του Θεοτοκά, *Αργώ*, που το πρώτο μέρος του κυκλοφόρησε το 1933 και το δεύτερο το 1936, παραπέμπει στην ελληνική μυθολογία, και συγκεκριμένα στο πλοίο στο οποίο επιβιβάστηκαν οι Αργοναύτες με επικεφαλής τον Ιάσονα, για να φέρουν το χρυσόμαλλο δέρας από την Κολχίδα στην Ελλάδα. Υπαινίσσεται το θαλάσσιο ταξίδι, την ομαδική περιπέτεια, που έχει ένα συγκεκριμένο στόχο, ένα υψηλό έπαθλο και την κατάκτησή του.

«Αργώ» ονομάζεται, στο μυθιστόρημα αυτό, ο σύλλογος φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών, στον οποίο μέλη του είναι οι περισσότεροι από τους πρωταγωνιστές της αφήγησης.

Το εκτενές αυτό λογοτεχνικό έργο είναι πολυπρόσωπο, δεν έχει κεντρικό ήρωα και φιλοδοξία του συγγραφέα είναι να αποτυπώσει την ατμόσφαιρα, το κλίμα της περιόδου που μελετά.[1] Η κύρια δράση του εκτυλίσσεται την τρίτη δεκαετία του εικοστού αιώνα και χώρος του είναι, κατεξοχήν, η Αθήνα. Τα μέλη της οικογένειας Νοταρά έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ιστορία, όπως και μέλη του φοιτητικού σωματείου της «Αργώς» και κάποιοι που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, μαζί τους. Παρουσιάζεται πολυπρισματικά το κοινωνικό, πολιτικό και ιδεολογικό μωσαϊκό της μεσοπολεμικής Ελλάδας.

Ο Δεκάλογος

Στο κείμενο υπάρχουν διάσπαρτες βιβλικές και εκκλησιαστικές αναφορές. Ο Θεόφιλος Νοταράς ο τρίτος πιστεύει στο Μωσαϊκό Δεκάλογο, επειδή διασφαλίζει την ηθική ευταξία, και αναφέρονται στην αφήγηση κάποιες εντολές του: «ου κλέψης, ου φονεύσης, ου μοιχεύσης...»[2], θεμέλια του σύγχρονου Δικαίου, οι οποίες στη συνέχεια της διήγησης όλες παραβιάζονται.

Η παραβολή του Ασώτου

Οι ευαγγελικές του αναφορές είναι σημαντικές· η μία, η έμμεση, αναφέρεται στην παραβολή του Ασώτου Υιού (Λουκάς: 15, 11-24), του νέου ανθρώπου που χαρακτηρίζεται από έκλυση ηθών και έλλειψη μέτρου στον τρόπο ζωής του, και η άλλη, η άμεση, στο διάλογο μεταξύ Πιλάτου και Ιησού σχετικά με τον εννοιολογικό περιεχόμενο της λέξης «αλήθεια» (Ιωάννης: 18, 38). Η τελευταία, μάλιστα,

πρόκειται για ένα ενδιαφέρον ζήτημα που απασχολεί διαχρονικά τόσο την επιστήμη και τη φιλοσοφία όσο και τη θεολογία, χωρίς, ωστόσο, να έχει χάσει μέχρι και σήμερα την επικαιρότητά του.

Ο μικρότερος γιός του Θεόφιλου Νοταρά, ο Λίνος, το βράδυ που τους συλλαμβάνει τυχαία ο πατέρας του με την Ανθούλα, την υπηρέτρια του σπιτιού, σε περίπτωση ερωτική, την οποία και διώχνει αμέσως από το σπίτι, το σκάει κλέβοντας χρήματα του πατέρα του. Ο ίδιος ο Λίνος αυτοπροσδιορίζεται ως «Άσωτος Υιός»,^[3] αφού έχει κάνει για πρώτη φορά έρωτα με τη νεαρή υπηρέτρια, κάτι ηθικά ανεπίτρεπτο, έχει κλέψει χρήματα, έχει διακόψει κάθε σχέση με την οικογένειά του φεύγοντας απροειδοποίητα προς το άγνωστο. «Είχε», δηλαδή, «τσαλαπατήσει όλους τους κανόνες της καθιερωμένης, της αστικής ηθικής...».^[4] Τα γεγονότα όμως δεν εξελίσσονται ευνοϊκά γι' αυτόν, όπως στο μικρότερο γιό της βιβλικής παραβολής· ο Λίνος καταλήγει σε υπόγειο καμπαρέ, μεθά, κλέπτεται και βιάζεται. Ο πατέρας του όμως δεν τον δέχεται πάλι πίσω, τον απορρίπτει και δεν επιτρέπει σε κανένα, πλέον, να μιλήσει γι' αυτόν. Τελικά, ένας αδελφός της γυναίκας του καθηγητή, της Σοφίας, που τον έχει, ήδη, εγκαταλείψει, πήρε προσωρινά τον Λίνο στο σπίτι του.

Υπάρχουν εμφανείς διαφορές με την ευαγγελική παραβολή. Σ' αυτήν του Λουκά ο πατέρας μοιράζει στο γιό του οικειοθελώς το μερίδιό του, όταν εκείνος τού το ζήτησε πρόωρα· γίνεται, αργότερα, φιλεύσπλαχνος και στοργικός, όταν επιστρέφει στο σπίτι ο νεότερος γιός του έχοντας σπαταλήσει το μερίδιο της περιουσίας του. Αντιθέτως, ο Θεόφιλος Νοταράς είναι ιδιαίτερα αυστηρός, πιστός στην ηθική του Δεκάλογου,^[5] δεν τον συγχωρεί για ό,τι έκανε. Η παρουσία του αφηγηματικού ήρωα συνεχίζεται, ενώ στη βιβλική περικοπή η αφήγηση διακόπτεται, μάλλον απρόσμενα, μετά την επιστροφή τού Ασώτου.^[6] Ο Λίνος Νοταράς^[7] συνεχίζει την «ασωτία» του και στο πολιτικό επίπεδο· συμμετέχει ενεργά σε διαδήλωση διαμαρτυρίας που διοργανώνουν οι κομμουνιστές, την ώρα που εξελίσσεται το πραξικόπημα του στρατηγού Τζαβέα. Τελικά, σκοτώνεται στο κέντρο της Αθήνας. Έτσι, ο μικρότερος γιος του Νοταρά δεν έχει το αίσιο τέλος του Ασώτου της παραβολής.

[Συνεχίζεται]

[1] Γ. Θεοτοκάς, «Σημείωση στην έκδοση του 1936», *Αργώ* β' μέρος (Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», ²¹2015) σ. 186.

[2] Γ. Θεοτοκάς, *Αργώ* α' μέρος (Αθήνα, Εστία, ²³2015) σ. 21.

[3] ³Γ. Θεοτοκάς, ό.π., σ. 249

[5]Γ. Θεοτοκάς, *Αργώ* α' μέρος, ό.π., σ. 20-21.

[6] Ο αναγνώστης της παραβολής αγνοεί αν ο μεγαλύτερος αδελφός του παρακάθεται στο γιορτινό γεύμα που ετοιμάζει ο πατέρας του για την επιστροφή του «επιπόλαιου» αδελφού.

[7]Ο Λίνος Νοταράς είναι ο μικρότερος γιός του γιός του διακεκριμένου Πανεπιστημιακού Θεόφιλου Νοταρά, μαθητής, καταπιέζεται στο σπίτι του και «επαναστατεί».